

УДРУЖЕЊЕ ВАСПИТАЧА ВОЈВОДИНЕ

Петра Драпшина 8
21000 Нови Сад, Србија

Извештај о резултатима фокус група са васпитачима деце предшколског узраста на територији АП Војводине

Тема: „Спремност васпитача за промене“

Организатор: Удружење васпитача Војводине

Управни одбор Удружења васпитача Војводине је 30. маја 2018. године донео одлуку да спроведе истраживање о спремности, информисаности и мотивацији васпитача за увођење промена у своју професионалну праксу, путем фокус група и да на тај начин пружи прилику васпитачима, члановима Удружења васпитача Војводине да разговарају и изнесу своје ставове у вези наведених тема.

Фокус групе су организоване и као професионални одговор Удружења васпитача на потребе, предлоге и примедбе васпитача у вези са информисаношћу о предстојећим променама и мотивацијом за активно укључивање у процес промена у професионалном раду.

Циљ организовања фокус група био је да се прикупе информације о ставовима и мотивацији васпитача за увођење промена у професионалну праксу и добију информације о начинима на који Удружење васпитача Војводине, као струковна организација, може да пружи подршку својим члановима за унапређивање компетенције васпитача.

Формиран је Тим за припрему и реализацију фокус група којег чине: председница УВВ, Радмила Петровић; представница Школске Управе Нови Сад, просветна саветница Весна Радуловић; професорка Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду, др психологије Лада Маринковић; осам васпитача који су чланови Мреже практичара за подршку предшколског васпитања и образовања и/или саветници-спољни сарадници школских управа Сомбор, Нови Сад и Зрењанин: Снежана Булатовић, Александра Марцикић, Катарина Поповић, Дијана Брусин, Радмила Миладинов, Снежана Јоцић, Наташа Врапчевић, Нела Дујић.

Формирана су 4 тима са по два модератора за реализацију Фокус група на територији Војводине.

У периоду од 15. октобра до 15. новембра 2018. године, одржане су укупно 25 фокус групе у: Апатину, Суботици, Сенти, Зрењанину, Панчеву, Сремској Митровици, Новом Саду, Бечеју, Новом Бечеју и Бачу у којима је учествовало 539 васпитача из 42 града и из 7 округа на територији Војводине. С обзиром на вишејезичност средина у којима су организоване планиране фокус групе, оне су вођене на српском језику и језицима националних мањина.

Организатор је у одабиру узорка планирао да у фокус групама буду заступљени васпитачи различите старосне доби (према годинама радног стажа) и образовне структуре (руководећи се подацима из упитника ЗУОВа).

Дизајн планираних фокус група подразумевао је да их воде два модератора, да у групи буде максимално 25 учесника и да свака фокус група траје 40 минута. Свака фокус група има своју аудио забелешку према којој су прављени транскрипти који су послужили за анализу резултата. У зависности од карактеристика и специфичности средине фокус групе су организоване или на српском или на мађарском језику. Учесници фокус група су за потребе анализе резултата и писање извештаја анонимни. Анонимност учесника, о чему су обавештени на почетку сваке фокус групе, обезбедила је већу отвореност за изношење личних ставова о планираним темама.

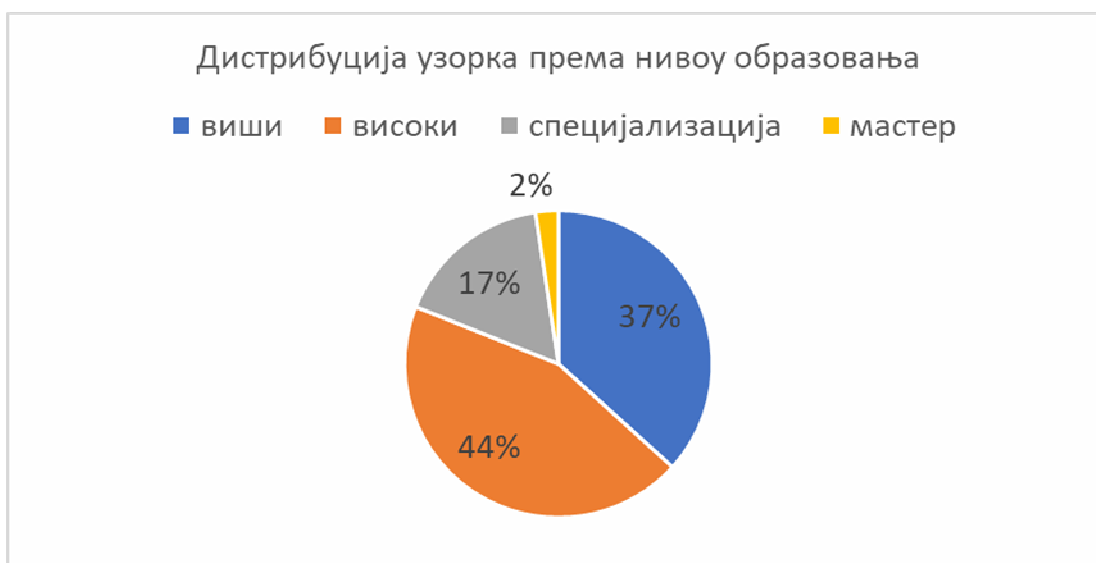
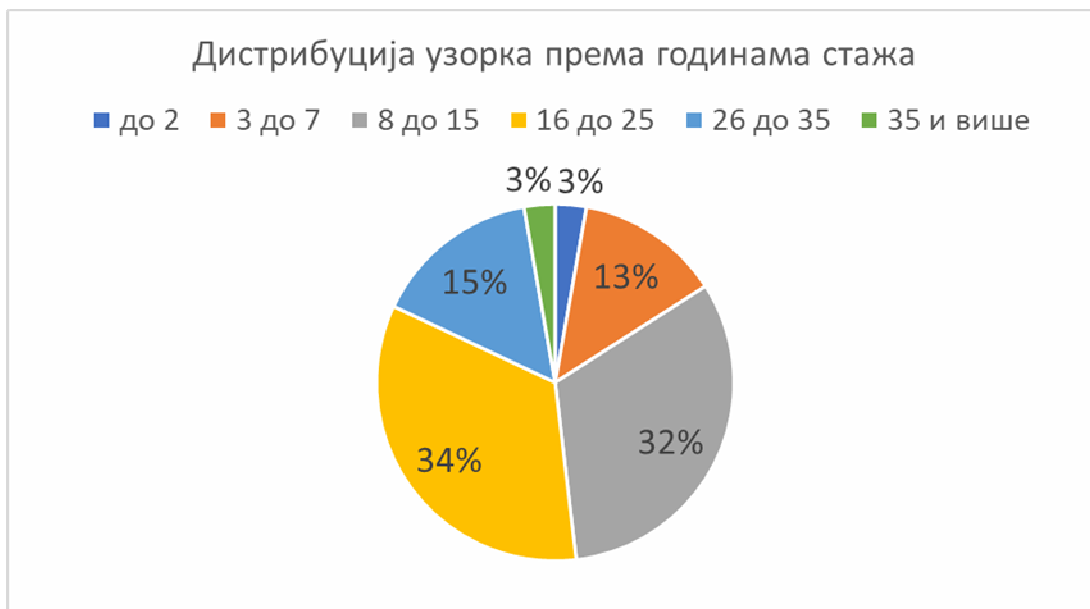
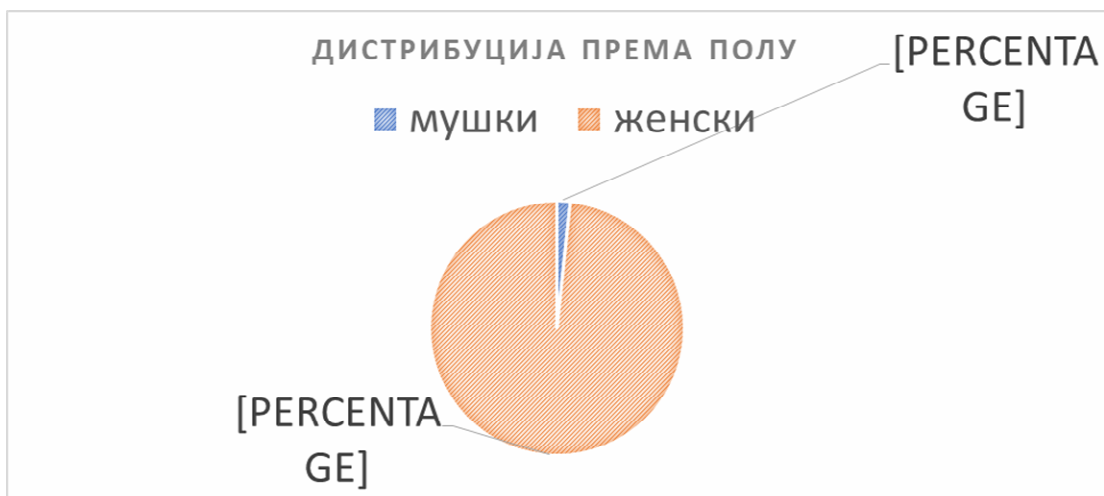
Сценарио сваке фокус групе планиран је да има уводни део упознавања са циљем и карактеристикама рада у фокус групи, и главни део у којем су модератори водили разговор руководећи се унапред постављеним сетом питања.

Питања која су планирана за дискусију у фокус групама су:

1. Да ли сте информисани о променама које се тичу ваше професионалне праксе и ако јесте на који начин?
2. Да ли сте упознати са доношењем Правилника о основама програма предшколског васпитања (његовим садржајем)?
3. Да ли сте упознати са Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја?
4. Да ли сте упознати са Правилником о стандардима квалитета рада предшколске установе?
5. Како видите своју улогу у променама? (активна или пасивна)
6. Шта видите као тешкоће у односу на увођење промена у раду и да ли и како можете своје јаке стране искористити за превазилажење тешкоћа?
7. Шта видите као предност увођењем промена и мењањем своје праксе?
8. Како Удружење васпитача Војводине може да вам помогне, на који начин конкретно?

Приказ узорка васпитача који су учествовали у фокус групама(табеларно):

ПОЛ		9 мушких		530 женских		
ГОДИНЕ РАДНОГ СТАЖА	0 до 2 15	3 до 7 70	8 до 15 172	16 до 25 181	26 до 35 81	36 и више 15
НИВО ОБРАЗОВАЊА	Виши	Високи	Специјализација		Мастер	
	198	239	89		13	

Из приказаних резултата видљиво је да је од укупно 539 васпитача деце предшколског узраста који у учествовали у фокус групама заступљеност женског пола доминантна што и одговара општој заступљености васпитача у односу на пол у нашим вртићима. (у нашем узорку 530 жена и 9 мушкараца). У односу на године стажа највише васпитача је у групи од 16 до 25 и од 8 до 15 година радног стажа. Према степену образовања највише је васпитача са високом стручном спремом, затим са вишом, нешто мање са завршеним специјалистичким студијама и најмање васпитача мастера.

Атмосфера у којој су се одвијали разговори у фокус групама

У већини од 25 фокус група атмосфера је била пријатна, учесници су били комуникативни, показали спремност да изнесу своја искуства, ставове, вредности.

У мањем броју фокус група учесници нису били спремни за разговор на „задате“ теме и инсистирали су и наметали да говоре о ставовима и незадовољству статусом професије, бројем деце у групи, укључивањем деце са сметњама у васпитне групе и др.

Врло мали, занемарљиви, број учесника није био уопште заинтересован за разговор и изношење мишљења о постављеним питањима.

Обједињени резултати према одговорима на питања о основној теми и циљу истраживања

1. Да ли су информисани о променама? (на који начин)

Већина учесника фокус група је информисана о променама. Информисали су их најчешће стручни сарадници, затим директори, неколицина наводи да су информисани од стране председнице УВВ, од УВВ, од стране ЦИПа захваљујући укључености у пројекте ЦИПа, путем обуке о пројектном планирању, од стране главног васпитача, на радионицама и предавањима у установи. Мањи број васпитача је путем хоризонталног учења упознат са променама (посета васпитачима у вртићу у Каћу). Мањи број учесника није информисан.

Неколицина васпитача очекује да их секретар установе упозна са променама и да стручни сарадници треба „лично да их информишу“. Мањи број учесника се жали да их стручни сарадници не информишу и да ће промене бити покренуте „онда када стручни сарадник одобри“.

Један мањи број васпитача је проактиван, самосталан у тражењу информација и информише се путем друштвених мрежа, медија, од колегиница које су укључене у пилотирање Основа предшколског програма.

Међутим, већина „информисаних“, учесника сматра да су површно информисани, изјављују да „нису стигли да прочитају“, да не могу да замисле „како ће изгледати рад са децом“. Само неколицина васпитача изјављују да су читали документ.

У неким установама се уводе промене на начин да се уместо Б модела од 1. септембра 2018.године реализује програм по А моделу. Већина васпитача се жали на обимно администрирање. У већини установа се ради на промени физичке средине (као доказ се наводе примери „адаптације ормара“). Већина учесника истиче да се након обуке о пројектном учењу које је организовало

УВВ, оно и имплементира у пракси као и да се родитељи знатно више укључују у реализацију пројеката и програма.

Појединци су сумњичави по питању промена које се односе на полазишта у планирању која у фокус стављају дете и интересовања детета један учесник једне фокус групе истиче да разуме да „промене нису козметичке“.

У једној установи је сачињен план припреме за увођење нових основа, у једној се очекује да стручни сарадници сачине план и у неколико установа се чека да стручни сарадници одреде „датум почетка имплементације Основа“.

Васпитачи су „шаролико“ упознати са променама. Мали број учесника није уопште информисан о променама. Постоји разлика у степену упознатости а разлика у разумењу односно нераздевању суштине промена није велика и преовлађује нераздевање. Мали број учесника показује иницијативност. Постоје разлике у односу на очекивања на који начин треба да буду упознати са променама. Од очекивања да то ураде стручне службе до самоорганизовања кроз мање тимове и хоризонтално учење.

2. *Да ли су упознати са доношењем Правилника о основама програма предшколског васпитања (његовим садржајем)?*

Мало више од половине учесника је упознато али „их нису видели“. Само неколико учесника истиче да су од стручног сарадника добили документ у штампаној верзији, неколицина је документ видела на „недавно одржаном стручном скупу“. Неколицина учесника је самоиницијативно упозната са садржајем документа, преко интернета. Неколицина учесника је и информисана и упозната са садржајем Основа програма предшколског васпитања и образовања. Неколицина учесника разговора је о Основама информисана неколико дана пре термина заказаног за реализацију фокус група.

Постоји велике разлике у погледу информисаности о Правилнику о основама предшколског васпитања и начина на који су информисани а у односу на број информисаних, број упознатих васпитача са документом је веома мали. Очекују (пасивно) да добију информацију у наредном периоду.

3. *Да ли су упознати са Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја?*

Веома мали број учесника је упознат са Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја. Упознали су их стручни сарадници и самоиницијативно су се упознали, на интернету. Веома мали број васпитача, само неколико је „прочитало, исчитало“ поменути Правилник. Један мањи број васпитача истиче да планира да прочита Правилник о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја.

Мали број васпитача је упознат са Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја.

4. *Да ли су упознати са Правилником о стандардима квалитета рада предшколске установе?*

Мање од половине учесника разговора је упознато са Правилником о стандардима квалитета рада предшколске установе. Упознали су их стручни

сарадници, један мањи број васпитача помиње да их је информисао Тим за самовредновање. Један број учесника уопште не зна да су објављени „нови стандарди квалитета“, и постављају питања водитељима фокус група „где можемо да их пронађемо“. Представници две предшколске установе наводе да су се бавили разумевањем „нових стандарда квалитета“ по темама, областима квалитета и тимовима.

Распон нивоа информисати креће се од „неинформисани“, „делимично информисани“, „информисани и бавили се разумевањем“ њиховог значења стандарда квалитета и индикатора у оквиру Правилника о стандардима квалитета рада ПУ.

5. *Где и како виде своју улогу у променама?(активна и пасивна)*

Већина васпитача је мотивисана за промене, сматрају да су промене важне да се од њих очекује да истражују, прате дечија интересовања, да стварају подстицајну физичку средину, да унапређују ИКТ компетенције. Очекују: већу слободу, више практичног рада, мање администрације, бољу сарадњу са стручним сарадницима, веће поверење стручних сарадника у васпитаче, прилике за интерно, хоризонтално учење, већу подршку стручних сарадника, просветних саветника.

Неколицина учесника сматра да су: препуштени сами себе, да стручни сарадници немају поверења у њих и да су незадовољни статусом у установи. Неколицина учесника је разумела вођење евиденције и документације „тек пошто је проф. Ж. Крњаја објаснила“. Један број учесника сматра да се преспоро уводе промене а други прижељкује увођење промена лаганим темпом. Неколицина учесника сматра да ће документовање фотографијама изискивати финансијска средства која васпитачи немају.

Учесници фокус група у највећем броју исказују позитиван однос према променама и активну мотивацију за њихово увођење. Мотивисани су за размену искустава и сарадњу (на нивоу установа, унутар установе, између старијих и млађих васпитача, са дужим и краћим радним стажом)

6. *Шта виде као тешкоћу? (могу ли своје снаге/јаке стране усмерити/искористити за превазилажење потешкоћа?)*

Васпитачи као препреке наводе: страх од новог, несигурност, несамосталност, незаинтересованост деце па и породице, затим низак социоекономски статус деце и породица у сеоским срединама и низак образовни ниво родитеља, чак наводе да је „огроман терет радити на селу“ и још „мешовите групе су тешкоћа“, „деца са посебним потребама одузимају време, ми нисмо дефектолози“, „да се направе границе које инклузивно дете може у вртић“ и др.

Као тешкоће наводе: преобимну папирологију, вођење документације, број деце у групи који није у складу са прописима, радни стаж који није бенефициран, тимски рад који нема карактеристике тимског рада и др.

Један мали број учесника сматра да је разумевање/неразумевање концепта такође могућа тешкоћа као и своје компетенције односно процену њихове компетентности од стране стручних сарадника. Један број васпитача је неповерљив, очекује да се види „како то функционише у пракси“. Неколицина

васпитача истиче да је очекивало другачије промене: промена у броју деце у групи, бољи услови рада, кадровска решења, бенефицирани стаж и др.

Један мањи број учесника наводи да стручни сарадници намећу промене, да постоји „побуна родитеља“ против нових основа, да „школе за васпитаче не образују васпитаче за нове Основе“, да на семинарима неки предавачи читају, да „нека деца са потешкоћама не треба да буду у вртићу него у посебним установама“, „дошколовавали смо се, а од тога ништа, траже да радимо као да смо у Шведској, а имамо услове као у Индији“.

Неколицина учесника сматра да тешкоће произилазе и из међусобних односа у установи као што су: некоректна правна служба, нејасни уговори, губитак енергије и здравља васпитача, некоректна комуникација административног особља према васпитачима, непоштовање кодекса.

Један број васпитача сматра да има мало прилике за стручно усавршавање, да физичка средина у вртићима није довољно стимулативна, „треба педагошки асистенти да постоје у тзв. инклузивним групама“, да треба успоставити бољу сарадњу са школама због припреме за читање и писање, очекују већу присутност стручних сарадника у васпитним групама и већу подршку и васпитачима и деци и родитељима.

Имају дилема око инклузије у оквиру Нових основа програма. Постављају питање сналажења детета у школској средини након оваквог рада у вртићу.

Истичу да се сусрећу са лошим коментарима учитеља о раду васпитача. Сумњају у могућност реализовања оваквог начина рада и не могу да промене свој угао гледања и да своје место виде у партнерству грађењу односа у вртићу.

Истичу као проблем проток информација у оквиру установе као и сарадњу са стручним сарадницима у вези свог рада.

Тешкоће су им колегинице које нису спремне на промене. Такође као тешкоћу наводе и сарадњу са стручном службом, која „и не постоји“. Стручни сарадници им „не пружају подршку у васпитно образовном раду“.

Као недоумицу и појашњење истичу културу и структуру вртића. Имају велико неразумевање од стране стручних сарадника у оквиру васпитно образовног рада. Као један од проблема истичу и недовољну информатичку писменост и примену нових технологија у раду с децом. Такође истичу и превелик број деце у васпитним групама, недоумицу - како применити „инклузију“ у Новим основама. Тешкоћу им представља и промена свести о променама које им предстоје.

Ово питање отворило је највише дискусије и потребе да се искажу бројне тешкоће са којима се васпитачи срећу у свом свакодневном раду. Као тешкоће наводе ставове према променама а затим недостатак знања и вештина у уређењу физичке средине, документовања, вођења радне књиге васпитача и сл.

Остале тешкоће односе се на проблеме који постоје у свакодневном раду а за које имају потребу да буду решени: сарадња са стручним службама, оптерећеност документацијом, број деце у групи, број васпитача у односу на број деце, потребну подршку за квалитетан васпитно-образовни рад за свако дете.

Постављају питање промена у систему даљег школовања деце, истичу да постоје негативни ставови учитеља.

Највећу препреку представљају ставови и вредности васпитача нарочито према деци са сметњама у развоју и деци из нестимулативних

средина што је и професионално недопустиво и представља велики ризик да се у раду крше права деце и да се испољавају предрасуде, стереотипи и чак да се предлажу мере које имају карактеристике дискриминације, изопштавања деце из групе.

У приложеним извештајима недостаје податак о томе како виде своје снаге у превазилажењу наведених тешкоћа. Присутна је тенденција да се говори о проблемима, а не о решењима.

Када су требали да наведу своје јаке стране углавном је била мала пауза, а затим би скромно наводили своје јаке стране: „љубав према деци“, „професионализам“, „уживање у изазову“, „откривање новог“.

7. *Шта виде као предност увођењем промена и у мењању своје праксе?*

Као предност виде: нови изазов, повећање сарадње са родитељима, унапређивање компетенција за коришћење ИКТ, сматрају да ће се повећати мотивација за рад, да ће више промишљати о својој пракси, да ће игра бити присутнија у раду, интерно хоризонтално учење, да ће деца научити да решавају практичне ствари, да користе ИКТ, развијаће истраживачки дух, смањена ће бити документација, учиће се деца тимском раду, традиционалним играма. Један учесник сматра да је „предност радити на селу“. Једна учесница описује промену на следећи начин „Ишла сам у вртић а сад идем на посао“. Сматрају да смо се удаљили од деце да „инклузија одузима време“.

Уочено је да мањи број васпитача има отпор према променама.

Из приложених извештаја не уочавају се јасни одговори на ово питање. Уочава се само већинска спремност и отвореност за промене.

Као предност наводе професионално искуство, флексибилност и став према променама као изазову за професионални развој. Сматрају да промене могу бити пријатне како за децу тако и за васпитаче.

Само у једној групи забележен је доминантно отпор према променама.

8. *Како Удружење васпитача Војводине може да им помогне, на који начин конкретно?*

Од Удружења очекују: размену искустава у вези примене правилника у оквиру фокус група, обуке и рад у мањим групама у којима би могли да размењују искуства са колегиницама које пилотирају Нове основе и које ће примењивати Нове основе, обуке о пројектном приступу учењу, о физичкој средини, „инклузији“ у пројектном планирању, документовању, обуке о хоризонталном учењу, размену примера добре праксе.

Предлажу теме за фокус групе: култура и структура вртића, грађење односа у вртићу, уређење физичке средине и др.

Удружење васпитача Војводине може помоћи организовањем различитих едукација у мањим групама, рефлексивне дијалоге, хоризонталну размену-учење, фокус групе, округле столове (не морају добијати бодове), трибине, семинаре, афирмацију примера добре праксе.

Допада им се разговор попут фокус група, округлог стола, предлажу и штампање брошура са конкретним примерима, слање информација на приватне маиллове чланова УВВ, правовремено информисање ПУ која би штампала

материјале васпитачима, хоризонтално учење. Сматрају да је „слаба“ комуникација између УВВ и васпитача.

Предлажу ажурирање сајта УВВ, објављивање важећих прописа на сајту УВ, он лајн платформу за размену, стручно усавршавање, мрежу подршке.

Предлози су врло конкретни и указују да рад мањим групама, кроз едукације, размену искустава и фокус групе у највећој мери представљају погодан модел за професионалну подршку Удружења.

Сматрају да су им потребни сусрети са васпитачима који су учествовали у пилотирању Нових основа.

Размене искустава са другим васпитачима, рад у мањим фокус групама у којима би могли да размењују искуства са колегиницама и колегама. Разменити искуства о физичкој средини, инклузија у пројектном планирању, документовању, размену примера добре праксе, хоризонтално учење на тему компетенција за васпитаче и уређења физичке средине, култура и структура вртића, грађење односа у вртићу, уређење физичке средине. Обуке о пројектном приступу учењу.

Едукација у мањим групама, рефлексивне дијалоге, хоризонталну размену- округле столове (не морају добијати бодове), трибине, семинаре, Примере добре праксе.

За бољи проток информација предлажу организовање семинара, размену примера добре праксе, хоризонталну размену-учење, размену између установа, округле столове, окупљање у малим групама чешће.

ЗАКЉУЧАК

На основу добијених резултата спроведеног истраживања и активности које су планиране са циљем добијања информација о ставовима, мотивацији и информисаности васпитача о увођењу промена у сопствену професионалну праксу, може се закључити да је потребно осмислити нове активности и моделе за комуникацију међу васпитачима и на нивоу васпитач - стручни сарадник и васпитач - удружење васпитача, како би се повећала и информисаност а затим и мотивација и спремност васпитача за праћење промена и њихово имплементирање у своју непосредну праксу.

Удружење васпитача Војводине може имати велику улогу у информисању васпитача (путем сајта и организовањем сусрета, фокус група, семинара) о свим важним питањима за подршку васпитачима да унапређују своје професионалне компетенције.

Додатно је потребно анализирати који подузорок васпитача у односу на степен стручне спреме и ниво образовања има највише мотивације и компетенције за пружање професионалне хоризонталне подршке колегама/колегиницама.

Јасно исказана жеља васпитача да Удружење организује сличне мале групе за дискусију о важним питањима за реализацију праксе, представљају полазну основу за даље активности Удружења, као и сигнал да је Удружење важна струковна подршка и спона између васпитача и свих осталих његових партнера (од образовних институција до сарадника у свакодневной пракси).

У организацији фокус група подршку смо добили од Педагошког Завода Војводине, Школске управе Нови Сад и Високе школе струковних студија за образовање васпитача Нови Сад.

Модератори у фокус групама су

Снежана Булатовић, Нела Дујић,
Александра Марцикић, Катарина Поповић,
Дијана Брусин, Радмила Миладинов,
Снежана Јоцић, Наташа Врапчевић

У Новом Саду, јануар 2019. године

Извештај приредиле:

Професор, Др Лада Маринковић,
Просветна саветница, Весна Радуловић

Председница, Удружења
васпитача Војводине
Радмила Петровић

АКЦИОНИ ПЛАН УДРУЖЕЊА ВАСПИТАЧА

Удружење васпитача Војводине планира да реализује активности које су проистекле као предлог васпитача из фокус група:

- 1. У току је уређење сајта Удружења до средине фебруара.**
- 2. Округли столови са предложеним темама су припремљени и понудиће се васпитачима од фебруара.**
- 3. Обуке, трибине и конференције се по плану припремају за реализацију од краја фебруара.**
- 4. Организују се „Примери добре праксе“ у марту месецу (Упутство за будуће реализаторе је послато)**

**УПРАВНИ ОДБОР УДРУЖЕЊА
ВАСПИТАЧА ВОЈВОДИНЕ**